

Tiina Elo vihr

Toimenpidealoite biodiversiteettiseurannat turvaavan lainsäädännön luomisesta

Eduskunnalle

Ilmastonmuutos, elinympäristöjen häviäminen ja ympäristön pilaantuminen vaarantavat luonnon monimuotoisuuden Suomessa ja maailmanlaajuisesti. Maailman luontopaneelin (IPBES) mukaan yli miljoona lajia uhkaa kuolla sukupuuttoon lähivuosikymmeninä. Suomessakin joka yhdeksäs laji ja yli puolet luontotyypeistä on uhanalaisia.

Luonnon monimuotoisuuden hupeneminen on vakava uhka paitsi luonnon itsensä myös ihmisen kannalta. Olemme täysin riippuvaisia luonnon tuottamista hyödyistä, kuten viljelykelpoisesta maasta ja puhtaasta vedestä. Hävittämällä luonnon monimuotoisuutta vaarannamme myös yhteiskuntamme vakauden ja ihmisten hyvinvoinnin.

Jotta voimme kamppailla luontokatoa vastaan, on ympäristöpolitiikkamme perustuttava tutkituun tietoon. Ekosysteemien toiminnan turvaamiseksi luonnon muutoksia on tarkasteltava laajemmin kuin vain yksittäisten lajien uhanalaistumisen ja häviämisen kannalta. Laadukas luontotieto on edellytys kestävyysmurrokseen tähtääville toimille, kuten ilmastomuutoksen hillinnälle sekä maankäytön ja luonnonvarojen kulutuksen kestävyysparantamiselle.

Luonnossa tapahtuvien muutosten havaitsemisessa ja ymmärtämisessä avainasemassa ovat pitkäaikaisseurannat. Niiden avulla saadaan selville, miten muutokset esimerkiksi ilmastossa ja elinympäristöjen vähenemisessä vaikuttavat ekosysteemeihin. Seurantojen tuottama tieto auttaa suojelutoimien suunnittelussa. Pitkäaikaisseurannat paljastavat myös muutosten taustalla olevia tekijöitä. Se on tärkeää, sillä tarvitsemme nykyisten mittareiden rinnalle uutta tietoa, jonka avulla pystymme laajemmin tarkastelemaan luonnon pitkäaikaisia muutoksia ja sen seurauksia.

Suomi on luonnontilan seurannan edelläkävijämaa ja järjestelmällistä luontoseurantaa on tehty täällä 1700-luvulta alkaen. Tutkimuslaitosten ja vapaaehtoisten työstä on syntynyt meille ainutlaatuinen ja tärkeä tietovaranto, jota tulee vaalia. Professori Partha Dasguptan raportin keskeinen viesti on, että luontopääoma tulisi nähdä samanlaisena pääomana kuin taloudellinen tai kulttuurinen pääoma — perustuuhan kaikki ihmistoiminta ympäristön kantokyvyn varaan. Siksi tieto luonnon monimuotoisuuden tilasta ja muutoksista on kriittisen tärkeää samaan tapaan kuin tieto muutoksista vaikkapa Suomen viennissä ja työllisyysasteessa.

Luontotiedon kokoamista on Suomessa edistetty Luonnontieteellisen keskusmuseon, Luonnonvarakeskuksen, Suomen ympäristökeskuksen ja monien muiden toimijoiden johdolla. Luonnon-

Toimenpidealoite TPA 44/2022 vp

tieteellisen keskusmuseon hallinnoima Suomen lajitietokeskus kerää ja yhdistää lajitietoa sekä jakaa sitä avoimesti osoitteessa laji.fi. Suomen ympäristökeskus on aloittanut ympäristöministeriön rahoituksella Suomen ekosysteemiobservatorion rakentamisen. Sen tavoitteena on muidenkin luontotietojen hallinta ja koordinoitu kerääminen.

Ongelma on, että tällä hetkellä mikään laki ei takaa luonnossa tapahtuvien muutosten seurantojen jatkumista. Muutosten seuranta on hajanaista ja siksi havaintosarjojen jatkuminen on epävarmaa. Montaa pitkäaikaisseurantaa uhkaa myös vakava rahoitusvaje. Esimerkiksi kansallisia luonnon-tieteellisiä kokoelmiamme ylläpitävän Luonnontieteellisen keskusmuseon rahoitus on riittämätöntä. Jos havaintosarja katkeaa kerran, sitä ei voi jälkikäteen enää korjata.

Vaikuttava ympäristöpolitiikka perustuu tietoon, josta käy ilmi luonnon ja eri lajien ja eliöryhmien muutosten kokonaiskuva. Ympäristön seurannan tulisi perustua harkittuun ja strategiseen suunnitelmaan siitä, mitä ilmiöitä seurataan ja millä tavoin. Meillä on jo laaja tietovaranto, jota hyödyntää, mutta seurantojen jatkuvuus on turvattava kirjaamalla seurantojen vaatimukset, jatkuvuus ja rahoitus lakiin. Tiedot muutoksista luonnon monimuotoisuudessa tulisi julkaista osana kansallisia tilastoja. Tietotarpeeseen voisi vastata joko laajentamalla nykyisiä seurantainstrumentteja tai perustamalla uuden luontotietoa kokoavan, Tilastokeskukseen verrattavan toimijan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turvataksaan biodiversiteettiseurantojen jatkuvuuden lainsäädännöllä ja varmistaakseen niiden rahoituksen.

Helsingissä 13.4.2022

Tiina Elo vihr